

เอกสารสรุปผลการประชุม

โครงการระดมสมองและประสานความร่วมมือ

เพื่อการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าการผลิตข้าวปลอดภัยในจังหวัดสุพรรณบุรี

วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑

ณ ห้องบุษราคัม โรงแรมศรีอู่ทอง อำเภอเมือง

จังหวัดสุพรรณบุรี

โดย

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (มสด.) ร่วมกับ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

**สรุปผลการประชุมระดมสมองและประสานความร่วมมือ
เพื่อการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าการผลิตข้าวปลอดภัยในจังหวัดสุพรรณบุรี
วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑
ณ ห้องบุษราคัม โรงแรมศรีอุทอง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี**

๑. ที่มาของการประชุม

ด้วยในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ มหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้ร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยมีเป้าหมายที่จะใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ เป็นเครื่องมือพัฒนาพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ในทิศทางที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด (พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๑) ด้านการเกษตรกรรม ที่มุ่ง “การเพิ่มขีดความสามารถด้านการเกษตร เชื่อมโยงสู่เกษตรอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมเพื่อการบริโภคและการส่งออก” โดยกำหนดให้ “ข้าว” ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัดมีความปลอดภัยและได้มาตรฐาน

เพื่อให้การพัฒนาที่จะเกิดขึ้น อยู่บนพื้นฐานข้อเท็จจริงในพื้นที่และความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการทำงานร่วมกัน มหาวิทยาลัยสวนดุสิตจึงจัดการประชุมนี้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ระดมความคิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับสถานการณ์การผลิตและจำหน่ายข้าวในพื้นที่ ๒) กำหนดโจทย์และประเด็นการวิจัยที่ตรงกับปัญหาความต้องการแท้จริงในพื้นที่ และ ๓) เพื่อประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการทำงานวิจัยให้มีผลต่อการพัฒนาในพื้นที่ ผู้ร่วมประชุมมีจำนวนทั้งสิ้น ๖๗ คน ประกอบด้วย

๑. ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๑๑ คน ได้แก่ เกษตรจังหวัด ตัวแทนสำนักงานเกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอเมืองสุพรรณบุรี เกษตรอำเภ่อู่ทอง ตัวแทนผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชลประทานจังหวัด ปฏิรูปที่ดินจังหวัด ตัวแทนผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดิน ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตร ตัวแทนสำนักงานเกษตรอำเภอเดิมบางนางบวช และนักพัฒนาธุรกิจชุมชน

๒. ตัวแทนภาคเอกชนและองค์กรเอกชน จำนวน ๓ คน ได้แก่ นายนิทัศน์ เจริญธรรมรักษา (นาเฮียไซ้) นางอนัญญา หงษา (มูลนิธิข้าวขวัญ) และนางสุวรรณา จิวฒนไพบูลย์ (บริษัท ซองเดอร์ ไทยออร์แกนิกฟู้ด จำกัด)

๓. ตัวแทนกลุ่มเกษตรกร จำนวน ๑๖ คน ได้แก่ เกษตรกรอำเภอด่านช้าง เกษตรกรอำเภอเมืองสุพรรณบุรี เกษตรกรอำเภอศรีประจันต์ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มร่วมใจพัฒนาบ้านสวนแดง กลุ่มวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน (จำนวน ๔ คน) วิสาหกิจชุมชนข้าวหอมดี กลุ่มคนกล้าคืนถิ่นสุพรรณ (จำนวน ๒ คน) ตัวแทนกลุ่ม Young smart farmer และศูนย์ข้าวชุมชนบ้านหนองขาม เกษตรกร (จำนวน ๓ คน)

๔. ผู้บริหาร คณบดี นักวิจัย/นักวิชาการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวน ๒๕ คน

๕. ผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานสนับสนุนกองทุนวิจัย (สกว.) จำนวน ๓ คน

๖. คณะทำงานโครงการและเจ้าหน้าที่ สกว. จำนวน ๓ คน

๗. คณะทำงานโครงการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวน ๖ คน

รูปแบบและวิธีการจัดประชุม ประกอบด้วย การชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ การระดมความคิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การสะท้อนปัญหาด้วยเทคนิค Logical Framework และการประชุมกลุ่มย่อยตามประเด็นปัญหาเพื่อกำหนดปัญหาการวิจัยและประสานความร่วมมือในการทำงานวิจัยร่วมกัน

๒. ข้อมูลพื้นฐาน

จังหวัดสุพรรณบุรีมีเนื้อที่ทั้งหมด ๓,๓๔๘,๗๕๕ ไร่ พื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร ๒,๑๘๘,๒๔๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๓๔ ของพื้นที่ทั้งจังหวัด และมีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ๘๓,๗๓๐ ครัวเรือน โดยจังหวัด

สุพรรณบุรีมีพื้นฐานด้านการเกษตรเป็นหลัก เป็นแหล่งผลิตอาหารและอุตสาหกรรมการแปรรูปการเกษตร ทำให้เศรษฐกิจมีการขยายตัวและเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ประชาชนร้อยละ ๘๗.๙ ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมสามารถสร้างรายได้ คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๑๙,๕๖๓ ล้านบาทต่อปีผลผลิตที่สร้างชื่อเสียงให้แก่จังหวัดในด้านพืช ได้แก่ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๐ อำเภอ ได้แก่ ๑) อำเภอเมืองสุพรรณบุรี ๒) อำเภอดอนเจดีย์ ๓) อำเภอด่านช้าง ๔) อำเภอเดิมบางนางบวช ๕) อำเภอบางปลาม้า ๖) อำเภอศรีประจันต์ ๗) อำเภอสองพี่น้อง ๘) อำเภอสามชุก ๙) อำเภอหนองหญ้าไซและ ๑๐) อำเภออู่ทอง ซึ่งมีภูมิโนคติที่แตกต่างกันตามลักษณะทางธรณีวิทยา โดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ด้านตะวันตกของจังหวัด ตลอดแนวตั้งแต่นั้นือจรดใต้เป็นที่ราบสูง โดยมีความลาดเทระหว่างร้อยละ ๐-๓ พื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงใต้เป็นพื้นที่ต่ำอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ยประมาณ ๓ เมตร ส่วนพื้นที่ด้านเหนืออยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ยประมาณ ๑๐ เมตร มีแม่น้ำลำคลองหนองบึงอยู่ทั่วไป แม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่านจากเหนือสุดถึงใต้สุด คือ แม่น้ำท่าจีน หรือแม่น้ำสุพรรณบุรี

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดสุพรรณบุรีใช้ทำนาข้าว โดยแบ่งลักษณะภูมิโนคติของพื้นที่ปลูกข้าวของจังหวัดสุพรรณบุรี ออกเป็น ๔ ลักษณะ ได้แก่ ข้าวไร่ (อ.ด่านช้าง) ข้าวหน้าน้ำฝน (อ.ดอนเจดีย์) ข้าวนาชลประทาน (อ.ศรีประจันต์ อ.สามชุก อ.เมือง) และข้าวหน้าน้ำท่วม (อ.บางปลาม้า) ด้วยความแตกต่างทางภูมิโนคติและภูมิสังคมจึงทำให้ความเหมาะสมในการเพาะปลูกและพฤติกรรมการทำนาของเกษตรกรแตกต่างกัน ทั้งนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดเขตพื้นที่สำหรับปลูกข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยแยกเป็นพื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวมาก ๑,๕๓๑,๖๗๘ ไร่ (ร้อยละ ๔๕.๗๔) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง ๓๗๒,๖๓๐ ไร่ (ร้อยละ ๑๑.๑๓) พื้นที่เหมาะสมน้อย ๑๘,๗๖๔ ไร่ (ร้อยละ ๐.๕๖) และพื้นที่ไม่เหมาะสม ๑,๔๒๕,๖๘๓ ไร่ (ร้อยละ ๔๒.๗๕) (สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี, ๒๕๕๖)

ในจำนวนนี้ แบ่งออกเป็น พื้นที่ปลูกข้าวนาปี ๑,๐๗๗,๐๕๒ ไร่ และพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง ๔๓๒,๕๑๐ ไร่ ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบพื้นที่ปลูกข้าวในช่วงปีที่ผ่านมา พบว่า มีแนวโน้มพื้นที่เพาะปลูกลดลง ในส่วนของผลผลิตข้าว พบว่า ทั้งข้าวนาปี และข้าวนาปรังมีผลผลิตที่ใกล้เคียงกัน คือ ๗๑๖ และ ๗๒๔ กิโลกรัมต่อไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจและการเกษตร, ๒๕๕๙)

เมื่อพิจารณาพื้นที่ปลูกข้าวของจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวนทั้งหมด ๑,๐๘๗,๑๖๙ ไร่ แบ่งออกเป็นพื้นที่ปลูกข้าวเจ้า (๘๕๖,๓๖๓ ไร่/ร้อยละ ๗๘.๗๗๐) ข้าวหอมปทุม (๑๖๒,๓๗๕ ไร่/ร้อยละ ๑๔.๙๓๖) ข้าวหอมมะลิ (๖๗,๕๓๔ ไร่/ร้อยละ ๖.๒๑๒) ข้าวสี (๔๘๕ ไร่/ร้อยละ ๐.๐๔๕) ข้าวเหนียว (๒๔๓ ไร่/ร้อยละ ๐.๐๒๒) และข้าวอินทรีย์ (๑๖๘ ไร่/ร้อยละ ๐.๐๑๕) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาผลผลิตข้าวต่อไร่ พบว่า ข้าวหอมปทุมมีผลผลิตต่อไร่สูงที่สุด ๗๕๘ กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมา คือ ข้าวเจ้า ๗๐๙ กิโลกรัมต่อไร่ ในส่วนของข้าวหอมมะลิ ๔๓๐ กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวเหนียว ๔๘๕ กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวสีและข้าวอินทรีย์ มีผลผลิตที่ใกล้เคียงกัน คือ ๔๓๐ กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ (กรมวิชาการเกษตร, ๒๕๖๐) โดยพันธุ์ข้าวที่ปลูกส่วนใหญ่ใช้พันธุ์ข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง ได้แก่ พันธุ์สุพรรณบุรี ๑ และพันธุ์ กข ๔๗ ประมาณร้อยละ ๖๕ สุพรรณบุรี ๒ ร้อยละ ๙.๘ ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ ร้อยละ ๕.๙ ข้าวตาแห้ง ๑๗ ร้อยละ ๒๐ และอื่น ๆ อีกร้อยละ ๑๘.๘ เกษตรกรนิยมเก็บเมล็ดไว้ทำพันธุ์เอง แต่ต้องมีการเปลี่ยนแหล่งเมล็ดพันธุ์ทุก ๆ ๑-๒ ปี เนื่องจากปัญหาข้าวปน นอกจากนี้ผลจากสภาพภูมิอากาศก็เป็นปัจจัยหลักในการเลือกใช้พันธุ์ข้าว โดยสภาพอากาศปกตินิยมใช้พันธุ์ข้าว กข.๔๑ และ กข.๔๗ เมื่อเข้าสู่ฤดูหนาว จะใช้พันธุ์ข้าว กข.๓๑ เนื่องจากทนสภาพอากาศหนาวได้ดี

สำหรับช่วงเวลาในการเพาะปลูกข้าวโดยปกติของจังหวัดสุพรรณบุรี ในส่วนของการปลูกข้าวนาปีจะเริ่มในเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม โดยเดือนกรกฎาคมมีผลผลิตข้าวสูงที่สุด ร้อยละ ๔๙.๔๔ ของผลผลิต

ทั้งหมดในฤดูกาลเพาะปลูก ส่วนการปลูกข้าวนาปรังจะเริ่มในเดือนมกราคม – สิงหาคม โดยเดือนมีนาคมมีผลผลิตข้าวสูงที่สุด ร้อยละ ๔๙.๔๔ ของผลผลิตทั้งหมดในฤดูกาลเพาะปลูก (กรมวิชาการเกษตร, ๒๕๖๐)

เมื่อพิจารณาจำนวนเนื้อที่เพาะปลูกข้าวและเนื้อที่เก็บเกี่ยวข้าวของจังหวัดสุพรรณบุรีในปี พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๖ พบว่า เนื้อที่เพาะปลูกข้าวและเนื้อที่เก็บเกี่ยวข้าวมีแนวโน้มลดลงในช่วง ปี พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๖ และในปี ๒๕๕๗ คาดว่าจำนวนเพาะปลูกข้าวและเนื้อที่เก็บเกี่ยวจะลดลงเนื่องจากปัญหาการค้าข้าวที่ตกต่ำลงและต้นทุนที่สูงขึ้นทำให้เกษตรกรลดการเพาะปลูกข้าว จากแผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรีปี พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๑ ได้กำหนดทิศทางการพัฒนา คือ การเพิ่มขีดความสามารถด้านการเกษตร เชื่อมโยงสู่เกษตรอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมเพื่อการบริโภคและการส่งออก โดยกำหนดข้าวที่เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดให้มีความปลอดภัยและได้มาตรฐานสำคัญ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาปริมาณผลผลิตข้าวของจังหวัดสุพรรณบุรีจากปี ๒๕๕๒ -๒๕๕๖ แล้วพบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แม้ว่าสถานการณ์ข้าวของไทยในปัจจุบันจะมีการเปลี่ยนแปลงผันผวนของราคาข้าวที่ลดลงจากปีก่อน ๆ ค่อนข้างมาก อาจมีผลกระทบต่อการผลิตในอนาคตแต่ถึงอย่างไรข้าวไทยก็ยังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศมาอย่างยาวนานและเป็นที่ต้องการของตลาดโลก

จากการวิเคราะห์เรื่องการผลิตข้าวของจังหวัดสุพรรณบุรีนั้นนับว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีปริมาณการเพาะปลูกข้าวที่ให้ผลผลิตสูงโดยเฉลี่ยต่อไร่ เพราะจังหวัดสุพรรณบุรีมีพื้นฐานด้านการเกษตรเป็นหลัก เป็นแหล่งผลิตอาหารและอุตสาหกรรมการแปรรูปการเกษตรที่สำคัญแห่งหนึ่ง แต่ปัญหาที่สำคัญของเกษตรกรที่มีมานาน คือ เรื่องคุณภาพของข้าวที่ไม่ได้มาตรฐานซึ่งมีผลทำให้ราคาข้าวลดลง สาเหตุอันเนื่องมาจากเกษตรกรต้องการเน้นที่ปริมาณผลผลิตมากกว่าคุณภาพข้าว เพราะนโยบายรับจำนำข้าวของรัฐบาลที่ให้ราคาสูงในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมาแต่เมื่อรัฐบาลยกเลิกนโยบายนี้แล้ว ราคาข้าวจึงตกต่ำลงมากโดยเฉพาะข้าวที่ไม่ได้มาตรฐานแนวทางแก้ปัญหา คือ การสนับสนุนให้เกษตรกรหันมาปลูกข้าวให้มีคุณภาพ โดยให้คำนึงถึงคุณภาพชีวิตของตัวเกษตรกรและผู้บริโภค คำนึงถึงความยั่งยืนในอาชีพ มากกว่าจะมองว่า ถ้าทำแล้วจะมีรายได้เพิ่มขึ้นเท่าไร ทั้งสภาพแวดล้อมไม่ถูกทำลาย จากการใช้สารเคมีมากเกินไป ต้นทุนการผลิตก็ลดลง สุขภาพก็ดีขึ้น โดยภาครัฐควรให้การส่งเสริมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมระบบการตรวจสอบและรับรองคุณภาพข้าวให้ได้มาตรฐาน เพื่อยกระดับคุณภาพข้าวไทยให้มีมาตรฐานและปลอดภัยต่อผู้บริโภคถือเป็นการเตรียมความพร้อมในการแข่งขันในช่วงที่เปิดตลาดเสรีข้าวในภูมิภาคอาเซียน เพื่อเพิ่มโอกาสและขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป (สำนักงานสถิติจังหวัดสุพรรณบุรี, ม.ป.ป.)

แม้ว่าข้าวจะเป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้หลักให้แก่เกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีก็ตาม แต่กลับพบว่า เกษตรกรยังคงประสบปัญหาเรื่องรายได้จากการผลิตข้าวที่ลดต่ำลงและมีความผันผวนไม่แน่นอนค่อนข้างสูง สืบเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น ปัญหาต้นทุนในการผลิตที่สูงขึ้นจากการใช้สารเคมี ซึ่งพบว่ามีส่วนมากถึงร้อยละ ๒๗ ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด และการใช้สารเคมีอย่างต่อเนื่องดังกล่าว ยังส่งผลต่อปัญหาสุขภาพของเกษตรกรและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย อันเป็นผลสืบเนื่องจากการที่เกษตรกรมีทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง (เนตรชนก เจริญสุข, ๒๕๕๙: ๙๒, ๙๗) ปัญหาการค้าข้าวตกต่ำ ซึ่งยังคงเป็นปัญหาเร่งด่วนที่รัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พยายามหาแนวทางแก้ไขมาโดยตลอด ปัญหาการขาดความรู้ในการสร้างมูลค่าให้แก่ผลผลิตจากข้าวเพื่อสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้ของเกษตรกร ปัญหาภัยธรรมชาติ และปัญหาการขาดความรู้และเทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิต ซึ่งส่งผลให้ผลผลิตข้าวจังหวัดสุพรรณบุรีลดต่ำลงจากเดิม ดังจะเห็นได้จากรายงานข้อมูลผลผลิตข้าวในปี ๒๕๖๐ ของจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่ามีการหดตัวลงถึงร้อยละ ๒๑.๔ จากปี ๒๕๕๙ ที่ผ่านมา ซึ่งจากปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมาส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีที่

ลดต่ำลง โดยเมื่อเทียบรายได้ในปี ๒๕๖๐ ของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีกับปี ๒๕๕๙ พบว่า หดตัวลงถึงร้อยละ ๑๘.๖ (สำนักงานแรงงานจังหวัดสุพรรณบุรี, ๒๕๖๐: ๑๑)

จากข้อมูลข้างต้น จังหวัดสุพรรณบุรีได้เล็งเห็นความสำคัญและตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังปรากฏในวิสัยทัศน์ของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี (พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๑) ที่ว่า “สุพรรณบุรีเป็นจังหวัดชั้นนำในด้านแหล่งผลิตอาหารและผลิตภัณฑ์คุณภาพมาตรฐานสากล เป็นศูนย์กลางการศึกษา การกีฬาและการท่องเที่ยว โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง คุณภาพชีวิตดี ยึดการมีส่วนร่วม” โดยประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเพิ่มขีดความสามารถด้านเกษตรเชื่อมโยงสู่เกษตรอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม เพื่อการบริโภคและส่งออก มีเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์คือ “การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ สินค้าเกษตรและเกษตรอุตสาหกรรมเพื่อการบริโภคและการส่งออก และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจังหวัด” โดยมีกลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมายที่สำคัญ ได้แก่ ๑) การส่งเสริมและวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) และการยกระดับปัจจัยพื้นฐาน ๒) การเพิ่มผลผลิตพัฒนาคุณภาพ และลดต้นทุนการผลิตสินค้าอาหารปลอดภัยเพื่อการแข่งขันทางการค้าและส่งออก ๓) การแปรรูปเพื่อสร้างและเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์อาหารปลอดภัย และ ๔) การพัฒนาระบบการตลาดสินค้าอาหารปลอดภัย จึงจะเห็นได้ว่า แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวสะท้อนถึงแนวทางในการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมของจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ต้องการสนับสนุนให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น พัฒนาคุณภาพลดต้นทุน เน้นการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ รวมถึงพัฒนาระบบการตลาดสินค้าอาหารปลอดภัยโดยใช้งานวิจัยเป็นฐานเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ สินค้าเกษตรและเกษตรอุตสาหกรรมเพื่อการบริโภคและการส่งออก และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจังหวัดอย่างยั่งยืนต่อไป

จากปัญหาสถานการณ์การปลูกข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรี และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรีดังกล่าวข้างต้น มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในฐานะสถาบันอุดมศึกษาที่มีพันธกิจในการรับใช้สังคม โดยเฉพาะชุมชนโดยรอบในพื้นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี จึงได้ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ดำเนินจัดทำโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่บริเวณจังหวัดสุพรรณบุรี ในงบประมาณ ๒๕๖๐ โดยวางแผนแนวทางการวิจัยและพัฒนาให้มีความสอดคล้องตามความต้องการของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในจังหวัดสุพรรณบุรี ที่มุ่งเน้นการเพิ่มขีดความสามารถด้านการเกษตร เชื่อมโยงสู่เกษตรอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม เพื่อการบริโภคและการส่งออก จึงได้กำหนดให้ “ข้าว” ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นโจทย์ในการดำเนินโครงการวิจัยในปี ๒๕๖๐ โดยกำหนดเป้าหมายว่า “การส่งเสริมคุณภาพชีวิตและผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรี” โดยการสร้างทางเลือกในการลดต้นทุนการผลิต สร้างการยอมรับการทำนาข้าวอินทรีย์/ข้าวปลอดภัย พัฒนานวัตกรรมที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถแปรรูปผลผลิต และมีช่องทางการจำหน่ายข้าวสารและผลิตภัณฑ์จากข้าว โดยการดำเนินโครงการย่อยภายใต้แผนงานจำนวนทั้งสิ้น ๘ โครงการ โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มตามประเด็นวิจัยหลักได้ ๒ ประเด็น คือ ๑) ประเด็นการบริหารจัดการ (ระดับต้นน้ำ) ประกอบด้วย ๓ โครงการ ได้แก่ (๑.๑) ศึกษาความสำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อลดต้นทุนการผลิตข้าวเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน อำเภอดำรง จังหวัดสุพรรณบุรี (๑.๒) แนวทางการพัฒนาการจัดการนาแปลงใหญ่ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในจังหวัดสุพรรณบุรี (๑.๓) การศึกษาระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรและการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวปลอดภัยพิช ในพื้นที่ อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี (๒) ประเด็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าว (ระดับกลางน้ำ) ประกอบด้วย ๕ โครงการ ได้แก่ (๒.๑) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมปังหวานเสริมข้าวไรซ์เบอร์รี่เชิงพาณิชย์ จังหวัดสุพรรณบุรี (๒.๒) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมขบเคี้ยวเพื่อการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ (๒.๓) การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารเส้นจากแป้งข้าวกล้องพะวงอก (๒.๔) การผลิตเครื่องดื่มน้ำข้าวอ่อนพร้อมดื่ม

จากข่าว (๒.๕) ศักยภาพการผลิตเชื้อเพลิงอัดแท่งจากชีวมวลในนาข้าว จากผลการศึกษาค้นพบองค์ความรู้ในการบริหารจัดการที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้เป็นแนวทางเพื่อแก้ปัญหา รวมไปถึงนำไปใช้ส่งเสริมต่อยอดเพื่อยกระดับคุณภาพด้านการบริหารจัดการและคุณภาพชีวิตของกลุ่มเกษตรกรในชุมชนให้ดียิ่งขึ้นได้ ได้แก่ การบริหารจัดการระบบนาแปลงใหญ่ การบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรข้าวอินทรีย์ และแนวทางการส่งเสริมการตลาดใช้สารเคมีในการปลูกข้าว ซึ่งประเด็นปัญหาและข้อค้นพบดังกล่าว หากได้รับการนำมาบูรณาการร่วมกันเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับส่งเสริมและพัฒนาอย่างจริงจังต่อเนื่องแล้ว จะทำให้สามารถนำไปสู่การปรับเปลี่ยนรูปแบบ แนวคิด และวิถีทางการบริหารจัดการของกลุ่มเกษตรกรในชุมชนให้ดียิ่งขึ้นได้

อย่างไรก็ตาม จากผลการดำเนินโครงการทั้ง ๘ โครงการ ยังพบปัญหาหลักในประเด็นการบริหารจัดการ (ระดับต้นน้ำ) ได้แก่ ๑.) ปัญหาด้านการผลิต เกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่ในจังหวัดสุพรรณบุรีประสบปัญหาสภาพพื้นที่ คุณภาพดิน และการปรับปรุงดิน การผลิตข้าวอินทรีย์เป็นไปได้ยากเนื่องจากการปนเปื้อนของสารเคมีจากสิ่งแวดล้อมทั้งน้ำ อากาศ ดิน และการขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ แม้ว่าจะมีการผลิตตามมาตรฐาน GAP แต่โรงสีข้าวให้ราคาเท่ากับราคาข้าวทั่วไป ปัญหาศัตรูพืชชุกชุมทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีในปริมาณและความถี่ที่ไม่เหมาะสมทั้งที่มีระดับความรู้การใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับดี อีกทั้งเกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่ไม่มีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเอง ขาดแคลนแรงงานจึงต้องจ้างแรงงานทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ขาดเครื่องจักร ส่วนใหญ่ไม่มีการบันทึกบัญชีรับจ่าย อย่างไรก็ตาม พบว่า เกษตรกรส่วนหนึ่งต้องการได้รับการส่งเสริมการผลิตข้าวปลอดภัยและการพัฒนาศักยภาพด้านการผลิตในรูปแบบของ Smart farmer ที่สามารถแสวงหาข้อมูลและเทคโนโลยีด้านการเกษตรต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการผลิตหรือการตัดสินใจที่ถูกต้องและรวดเร็ว แม่นยำ ทันท่วงทีต่อเหตุการณ์ในยุคปัจจุบันที่มีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอได้ ๒) ปัญหาด้านการตลาด ส่วนใหญ่ขาดการศึกษาความต้องการของตลาด ขาดการวางแผนการผลิตที่ตอบสนองความต้องการของตลาด ช่องทางการจัดจำหน่ายน้อย ขาดการส่งเสริมการตลาด ทั้งนี้พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการขยายช่องทางการจัดจำหน่ายที่เป็นธรรม และยังคงขาดแนวทางการส่งเสริมด้านการตลาดที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน ทั้งในรูปแบบของธุรกิจเพื่อสังคมต้นแบบ (Social enterprise) สำหรับการนำไปขยายผลในชุมชนต่อไป หรือภาคีเครือข่ายความร่วมมือที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการดังกล่าวให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

นอกจากปัญหาในการบริหารจัดการแล้ว ยังพบปัญหาในประเด็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าว (ระดับกลางน้ำ) ตามโครงการวิจัยปี ๒๕๖๐ ซึ่งแม้จะสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวรวมทั้งสิ้น ๑๐ ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ขนมปังหวานเสริมข้าวไรซ์เบอร์รี่แบบผง ขนมปังหวานเสริมข้าวสวยไรซ์เบอร์รี่ ขนมขบเคี้ยวชนิดแท่ง ขนมปังขาไก่ ข้าวเกรียบ ก๋วยเตี๋ยวเส้นเล็กอบแห้ง เส้นพาสต้าอบแห้ง น้ำใบข้าวอ่อน นมถั่วเหลืองผสมถั่วขาวเสริมน้ำใบข้าวอ่อน และเชื้อเพลิงอัดแท่งจากฟางข้าว ซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมีศักยภาพสำหรับนำไปต่อยอดเพื่อสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรได้ แต่ยังคงพบว่า ชุมชนยังคงมีความต้องการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพิ่มเติม เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทางการค้า และสามารถสร้างทางเลือกที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้นได้ ดังนั้น หากทำการศึกษาต่อยอดเพิ่มเติมในกลุ่มของสายพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่มีศักยภาพ หรือสายพันธุ์ข้าวสีต่าง ๆ ที่มีมูลค่าทางการตลาดเพิ่มเติม ทั้งในรูปแบบการส่งเสริมการปลูก และการพัฒนาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารหรือเครื่องสำอางที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น ก็จะเพิ่มเติมความต้องการของพื้นที่ดังกล่าว และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมไปถึงเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรีให้ดียิ่งขึ้นได้

๓. เป้าหมายของการพัฒนา

จากผลการดำเนินโครงการในปี ๒๕๖๐ ตอบเป้าหมายของชุดโครงการที่กำหนดไว้ในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่สามารถตอบเป้าหมาย “การส่งเสริมคุณภาพชีวิตและผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว

ในจังหวัดสุพรรณบุรี” ได้ครบถ้วนในเวลาอันสั้น อย่างไรก็ตาม โครงการในระยะที่ ๑ ทำให้เห็นภาพปัญหาของพื้นที่ที่ชัดเจนและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการเริ่มต้นสร้างสัมพันธ์กับชุมชนในพื้นที่ และภาคีเครือข่ายให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกับทุกภาคฝ่ายในพื้นที่ และจากการประชุมระดมสมองและประสานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าการผลิตข้าวปลอดภัยในจังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑ ณ ห้องบุษราคัม โรงแรมศรีอุทอง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมยังคงยืนยันเป้าหมายเดิม คือ “ยกระดับคุณภาพชีวิตและผลตอบแทนที่เป็นธรรมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรี” ตามเป้าหมายของโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดสุพรรณบุรี ในระยะที่ ๑ จากเป้าหมายดังกล่าวที่ประชุมได้ระดมความคิดเห็น โดยจำแนกออกเป็น ๓ ประเด็น ได้แก่ ๑) การบริหารจัดการการผลิตข้าวปลอดภัยเพื่อปรับวิถีการผลิตสู่เกษตรปลอดภัยหรือเกษตรอินทรีย์ (ต้นน้ำ) ๒) การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว (กลางน้ำ) ๓) การเข้าถึงตลาดและช่องทางการจำหน่าย (ปลายน้ำ) (ดังภาพที่ ๑)

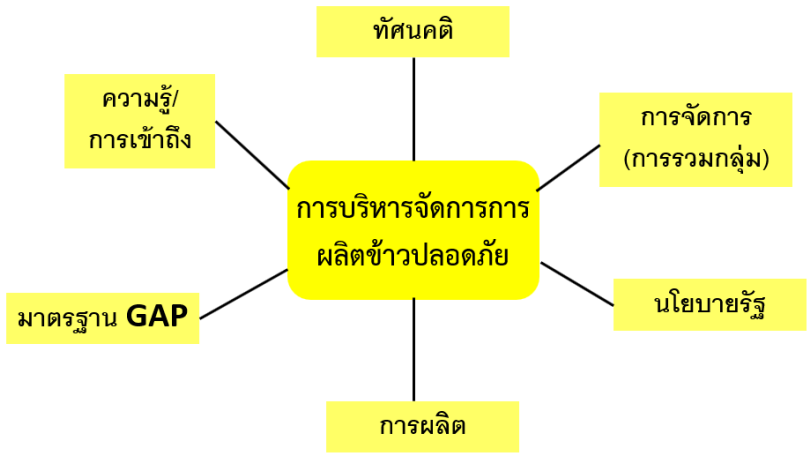

ภาพที่ ๑ ยกระดับคุณภาพชีวิตและผลตอบแทนที่เป็นธรรมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรี

ทั้งนี้ เมื่อดำเนินการระดมความคิดเห็นถึงประเด็นปัญหาที่ให้การดำเนินงานเป็นไปตามกลยุทธ์ ทั้ง ๓ ไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและผลตอบแทนที่เป็นธรรมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรี ตามเป้าหมายได้พบว่า มีประเด็นปัญหาที่สำคัญ ดังนี้

๑. การบริหารจัดการการผลิตข้าวปลอดภัยเพื่อปรับวิถีการผลิตสู่เกษตรปลอดภัย (ต้นน้ำ) ผู้ร่วมประชุมเห็นว่า ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการผลิตข้าวปลอดภัยเพื่อปรับวิถีการผลิตสู่เกษตรปลอดภัยหรือเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ ๑) ปัญหาด้านความรู้หรือการเข้าถึงองค์ความรู้ (ปัญหาเร่งด่วน) ๒) ปัญหาด้านนโยบายภาครัฐ (ปัญหาเร่งด่วน) ๓) ปัญหาด้านทัศนคติของเกษตรกรเกี่ยวกับการปรับวิถีการผลิตสู่เกษตรปลอดภัยหรือเกษตรอินทรีย์ (ปัญหาสำคัญ) ๔) ปัญหาด้านการรวมกลุ่มของเกษตรกรในการจัดการการผลิต ๕) ปัญหาการผลิต และ ๖) ปัญหาด้านมาตรฐาน GAP (ดังภาพที่ ๒)

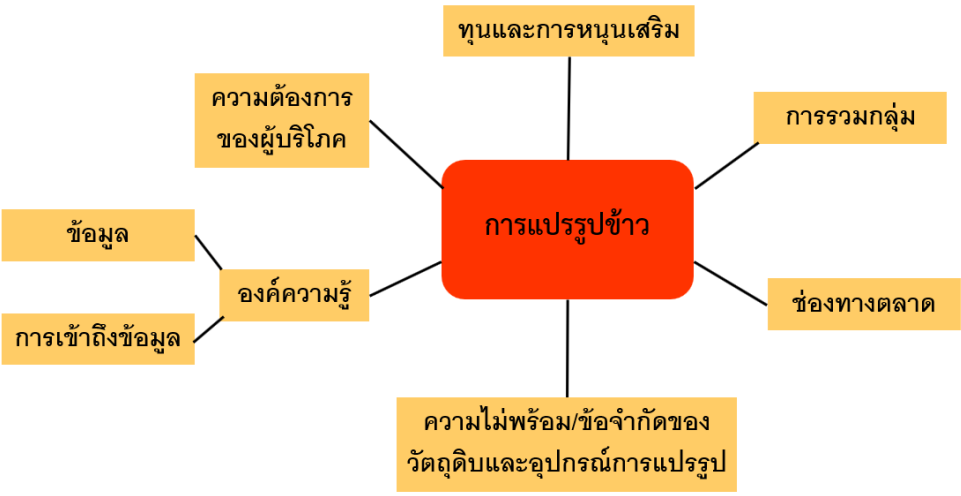
“ยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีและผลตอบแทนที่เป็นธรรมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรี”

ภาพที่ ๒ การบริหารจัดการการผลิตข้าวปลอดภัยเพื่อปรับวิถีการผลิตสู่เกษตรกรปลอดภัย

๒. การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว (กลางน้ำ) ประเด็นนี้ผู้ร่วมประชุมเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับ ได้แก่ ๑) ปัญหาเกษตรกรขาดช่องทางการตลาด (ปัญหาเร่งด่วน และปัญหาสืบเนื่องจากโครงการระยะที่ ๑) ๒) ปัญหาด้านองค์ความรู้ (ปัญหาสำคัญ) ได้แก่ ๒.๑) ปัญหาด้านข้อมูลเกี่ยวกับการแปรรูปข้าวเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกษตรกรยังขาดความรู้ในการแปรรูปผลผลิต (ปัญหาสืบเนื่องจากโครงการระยะที่ ๑) ๒.๒) ปัญหาด้านการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการแปรรูปข้าวเป็นผลิตภัณฑ์ ๓) ปัญหาด้านทุนและการหนุนเสริมในการแปรรูปข้าวเป็นผลิตภัณฑ์ ๔) ปัญหาความพร้อมหรือข้อจำกัดของวัตถุดิบและอุปกรณ์การแปรรูปข้าวเป็นผลิตภัณฑ์ ๕) ปัญหาด้านการรวมกลุ่มในการแปรรูปข้าวเป็นผลิตภัณฑ์ และ ๖) ปัญหาด้านข้อมูลความต้องการผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวของผู้บริโภค (ดังภาพที่ ๓)

“ยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีและผลตอบแทนที่เป็นธรรมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรี”

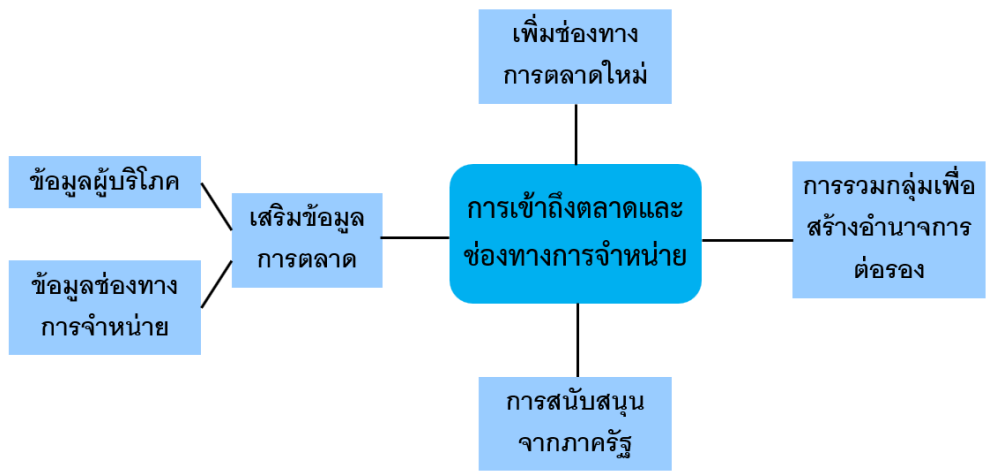

ภาพที่ ๓ ปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว

๓. การเข้าถึงตลาดและช่องทางการจำหน่าย (ปลายน้ำ) ประเด็นนี้ผู้ร่วมประชุมเห็นว่า มีปัญหาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ๑) ปัญหาการสนับสนุนจากภาครัฐที่มีความจำเป็น (ปัญหาเร่งด่วน) ๒) ปัญหาขาดข้อมูลด้านการตลาด ประกอบด้วย ๒.๑) ข้อมูลผู้บริโภค ๒.๒) ข้อมูลช่องทางการจำหน่าย (ปัญหาสำคัญ) ๓) ปัญหาด้านการเพิ่มช่องทางตลาดใหม่ และ ๔) ปัญหาด้านการรวมกลุ่มในการสร้างอำนาจการต่อรอง (ดังภาพที่ ๔)

“ยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีและผลตอบแทนที่เป็นธรรมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรี”

ภาพที่ ๔ การเข้าถึงตลาดและช่องทางการจำหน่าย

จากการระดมสมองถึงเป้าหมายกลยุทธ์และประเด็นปัญหาที่สำคัญดังกล่าวข้างต้น คณะทำงานโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตจึงเห็นว่าในโครงการระยะที่ ๒ (ปี ๒๕๖๑) นี้จึงควรยึดเป้าหมายตามโครงการระยะที่ ๑ (ปี ๒๕๖๐) คือ “ยกระดับคุณภาพชีวิตและผลตอบแทนที่เป็นธรรมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรี” โดยการปรับวิถีการผลิตข้าวปลอดภัยเพื่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรที่ดีขึ้น และการเพิ่มมูลค่าข้าวโดยการแปรรูปและสร้างช่องทางการตลาดที่มีโครงสร้างการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม ภายใต้โครงการ “การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าการผลิตข้าวปลอดภัยในจังหวัดสุพรรณบุรี” โดยเน้นการพัฒนาในระดับกลางน้ำและปลายน้ำอันเป็นศักยภาพของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยเลือกกลุ่มเป้าหมาย คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยเน้นพื้นที่ตามลักษณะภูมินิเวศของพื้นที่ปลูกข้าวของจังหวัดสุพรรณบุรีทั้ง ๔ ลักษณะ ได้แก่ อำเภอด่านช้าง (ข้าวไร่) อำเภอดอนเจดีย์ (ข้าวหน้าน้ำฝน) อำเภอบางปลาม้า (ข้าวขึ้นน้ำ) อำเภอศรีประจันต์ อำเภอสามชุก และอำเภอเมือง (ข้าวนาชลประทาน) เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นปัญหาที่มีความแตกต่างกันตามลักษณะภูมินิเวศของพื้นที่ปลูกข้าวดังกล่าว โดยแบ่งออกเป็น ๓ วัตถุประสงค์หลัก ดังนี้ ๑) พัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการผลิตข้าวปลอดภัยด้วยเทคโนโลยีตามแนวทางเกษตรสมัยใหม่ (Smart farmer) เพื่อปรับวิถีการผลิตและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ๒) การสร้างห่วงโซ่มูลค่าใหม่ของข้าวปลอดภัยในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ ๒.๑) การแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ข้าวของสุพรรณบุรีเป็นผลิตภัณฑ์อาหารหรือเครื่องสำอางที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นภายใต้บริบทและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและยกระดับข้าวของสุพรรณบุรี และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ส่วนเหลือทิ้งจากการผลิตข้าวโดยการนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้แก่เกษตรกรและลดของเหลือทิ้งในการผลิตข้าว และ ๒.๒) การสร้างช่องทางการตลาดที่มีโครงสร้างการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม ในรูปแบบกิจการเพื่อสังคม (Social enterprise) ที่เป็นช่องทางการจำหน่ายข้าวปลอดภัยผลิตภัณฑ์จากข้าวปลอดภัยและสินค้าชุมชน เพื่อผลตอบแทนที่เป็นธรรมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัด

สุพรรณบุรี และ ๓) การพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ทั้งระบบโดยมีส่วนร่วมกับกลไกจังหวัด
อย่างเป็นรูปธรรม

๔. กรอบการวิจัย

ข้อสรุปที่ได้จากการระดมสมองดังกล่าวข้างต้น นำไปสู่การกำหนดเป้าหมายของการวิจัยเพื่อพัฒนา
พื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ในปี ๒๕๖๑ ดังนี้

เป้าหมาย

การยกระดับคุณภาพชีวิตและผลตอบแทนที่เป็นธรรมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรี
โดยการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการผลิตข้าวปลอดภัยด้วยเทคโนโลยีตามแนวทางเกษตรสมัยใหม่
(Smart farmer) เพื่อปรับวิธีการผลิตและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร การสร้างห่วงโซ่คุณค่าใหม่ของ
ข้าวปลอดภัยในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ข้าวของสุพรรณบุรีเป็นผลิตภัณฑ์
อาหารหรือเครื่องสำอางที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นภายใต้บริบทและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่
เกษตรกรและยกระดับข้าวของสุพรรณบุรี และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ส่วนเหลือทิ้งจากการผลิตข้าวโดยการ
นำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้แก่เกษตรกร และลดของเหลือทิ้งในการผลิตข้าว และสร้าง
ช่องทางการตลาดที่มีโครงสร้างการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม ในรูปแบบกิจการเพื่อสังคม (Social
enterprise) ที่เป็นช่องทางการจำหน่ายข้าวปลอดภัย ผลิตภัณฑ์จากข้าวปลอดภัยและสินค้าชุมชน เพื่อ
ผลตอบแทนที่เป็นธรรมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรี

วัตถุประสงค์ที่ ๑: เพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการผลิตข้าวปลอดภัยด้วยเทคโนโลยีตาม
แนวทางเกษตรสมัยใหม่ (Smart farmer) คือ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อบริหารจัดการการผลิตข้าวปลอดภัย
ด้วยเทคโนโลยีตามแนวทางเกษตรสมัยใหม่ (Smart farmer)

ประเด็นการวิจัย

- (๑) การพัฒนาการบริหารจัดการปัจจัยการผลิตข้าวปลอดภัยโดยการรวมกลุ่มเกษตรกรในจังหวัด
สุพรรณบุรี เพื่อวางแผนการผลิตอย่างรู้เท่าทันตลาด เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้วยการรวมกลุ่ม
เพื่อลดต้นทุนการผลิต
- (๒) การพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการการผลิตข้าวปลอดภัยตามแนวทาง
เกษตรสมัยใหม่ ของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี (ที่ดิน แรงงาน ทุน วัตถุดิบ
สภาพแวดล้อม คำนวณระยะเวลาการผลิตเพื่อรองรับการซื้อขายล่วงหน้า มาตรฐาน GAP ฯลฯ)
- (๓) การพัฒนาเทคโนโลยีการบริหารจัดการหลังเก็บเกี่ยวเพื่อรักษาคุณภาพข้าว
- (๔) การพัฒนาการจัดการโรงสีข้าวชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร
- (๕) การพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการมาตรฐานข้าวปลอดภัยของ
จังหวัดสุพรรณบุรี
- (๖) การพัฒนาชุดตรวจคุณภาพข้าวตามมาตรฐานข้าวปลอดภัย
- (๗) การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อคาดการณ์ทิศทางของตลาดข้าวเพื่อรองรับการซื้อขายล่วงหน้า
ของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี
- (๘) การพัฒนาศักยภาพชาวนาสู่การเป็นผู้ประกอบการมืออาชีพ โดยการเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับ
การทำเกษตรปลอดภัยที่ถูกต้องแก่เกษตรกร การด้านการตลาดสมัยใหม่ โดยการแลกเปลี่ยน
เรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดี (Best practice) จากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ
- (๙) การพัฒนานโยบายส่งเสริมข้าวปลอดภัยและมาตรฐาน GAP ข้าวปลอดภัย

วัตถุประสงค์ที่ ๒: เพื่อสร้างห่วงโซ่คุณค่าใหม่ของข้าวปลอดภัยในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยการแปรรูป และสร้างช่องทางการตลาดที่มีโครงสร้างการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม

ประเด็นการวิจัย

- (๑) การพัฒนารูปแบบการสร้างห่วงโซ่คุณค่าใหม่ (Value chain) ของข้าวปลอดภัยในจังหวัดสุพรรณบุรี (ตั้งแต่การขนส่งและจัดเก็บวัตถุดิบ (เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย น้ำ) การผลิตข้าวเปลือก/ข้าวสาร การขนส่งและจัดเก็บข้าวเปลือก/ข้าวสาร (หลังการผลิต) การตลาดและจำหน่ายข้าวเปลือก/ข้าวสาร การบริการหลังการขายข้าวเปลือก/ข้าวสาร)
- (๒) การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ข้าวปลอดภัยของจังหวัดสุพรรณบุรี (ผลิตภัณฑ์อาหาร เครื่องสำอาง) เพื่อสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและยกระดับข้าวของสุพรรณบุรี โดยคำนึงถึงบริบท วิถีชีวิตและศักยภาพของเกษตรกรและชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี และถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนในพื้นที่
- (๓) การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมจากส่วนเหลือทิ้งของการผลิตข้าวปลอดภัยของจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้แก่เกษตรกร และลดของเหลือทิ้งในการผลิตข้าว โดยคำนึงถึงบริบท วิถีชีวิตและศักยภาพของเกษตรกรและชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี และถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนในพื้นที่
- (๔) การพัฒนาต้นแบบกิจการเพื่อสังคม (Social enterprise) เพื่อพัฒนาช่องทางการตลาดข้าวปลอดภัยของจังหวัดสุพรรณบุรี และมีโครงสร้างการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมให้แก่เกษตรกรในพื้นที่
- (๕) การศึกษาตลาด ความต้องการของผู้บริโภค และแนวโน้มตลาดข้าวสารของจังหวัดสุพรรณบุรี
- (๖) การศึกษาตลาด ความต้องการของผู้บริโภค และแนวโน้มตลาดผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวปลอดภัยและวัสดุเหลือทิ้งจากการผลิตข้าวปลอดภัย
- (๗) การพัฒนาการตลาดและช่องทางการตลาดออนไลน์ข้าวปลอดภัยของจังหวัดสุพรรณบุรี

*****